

Wallace oplazil Trumana na shodu v Baltimoru

Dejal je, da je stalno nedosleden. Militaristi in Wall Street v sedlu. Konferenca in shod v Chicagu

Baltimore, Md., 13. sept. — Henry A. Wallace, predsedniški kandidat progresivne stranke, je na shodu v tem mestu ponovno oplazil predsednika Trumana. Dejal je, da je njegova značilnost stalna nedoslednost o vseh vprašanjih, ki pridejo v ospredje. On je na obeh straneh vsakega vprašanja.

Wallace je omenil kot zgled Trumanove nedoslednosti svoj govor, katerega je imel pred dve letoma v Madison Square Gardnu v New Yorku. Takrat je bil Wallace trgovinski tajnik in v svojem govoru je kritiziral ameriško zunanjo politiko.

"Pred nastopom na shodu v New Yorku, sem šel v Belo hišo," je rekel Wallace. "Pred predsednikom Trumanom sem prečital vsebino govora vrsto za vrsto in Truman ga je odobril v celoti. Teden pozneje je Truman zahteval, da moram resignirati zaradi govora, katerega je on odobril, kot član kabineta. To je samo en zgled Trumanove nedoslednosti.

Drugi zgled je bila Trumanova izjava, da odobrava kongresno akcijo, ki je rezultirala v preklicu kontrole cen. Kontrola je označil za metode policijske države. Ko se je kongres sestel na izrednem zasedanju, ga je Truman pozval, naj vzpostavi kontrolo cen.

Truman je pozval kongres, ko so bratovščine železničarjev otkale stavko, naj sprejme protistavkovni zakon. Sprejet je bil Taft-Hartleyev zakon, katerega Truman obsoja, zaeno pa se ga poslužuje pri razbijanju gibanja strokovnih unij in stavk.

Truman govori o civilnih pravicah, toda odpravil ni oddelke v oroženih silah. Izdal je notorično odredbo glede preiskave lojalnosti uradnikov in uslužbencev v vladnih departmentih. Voditelj republikanske stranke je obdolžil kampanje ustrahovanja in širjenja bojazni, s svojimi poslanicami kongresu pa je podžgal histerijo v Ameriki, najbogatejši deželi na svetu. — Truman je postavil v sedlo militariste in Wall Street. Militaristi, bankirji in industriji imajo sedaj besedo v Washingtonu. Nikdar v zgodovini

Amerike ni bila vlada tako korito za požrešne korporacije kot je sedaj.

Chicago, 13. sept.—Henry A. Wallace bo jutri in v sredo konferiral z voditelji farmerskih grup v progresivni stranki. V torek zvečer bo govoril na shodu v Wrigley Fieldu.

Platforma progresivne stranke naglašala potrebo podpiranja farmerskih družin. — Vlada naj bi izvajala program v korist družinam in jim zagotovila nimalni dohodek \$3.000 letno.

Wallace je, ko je bil poljedelski tajnik, razvil program zaščite farmerjev in podeželske elektrifikacije. V volilni kampanji ga spremlja C. B. Baldwin, bivši načelnik administracije za zaščito farmerjev. Po konferencah v Chicagu bo Wallace odpotoval v Buffalo, N. Y., kjer bo govoril na shodu v četrtek zvečer.

Edgar Bernhard, načelnik čiškaške divizije Unije za ameriške civilne svoboščine, je obsojil odločitev državnega volilnega odbora, da kandidati progresivne stranke ne bodo prišli na glasovnico v Illinoisu, kakor tudi državni volilni zakon, na čigar podlagi je odbor izrekel odločitev.

Ameriška letalska sila v Angliji ojačana

Liverpool, Anglija, 13. sept.—Dva parnika sta pripeljala 2.500 ameriških letalcev, mehanikov in inženirjev v to luko. Po izkrcanju so zasedli štiri vlake, ki so odrinili v Warrington, kjer je velika ameriška letalska baza. Naznanilo pravi, da bodo letalci odpotovali v zapadno Nemčijo prihodnji teden.

Eksekucija hrvaških ustašev v Zagrebu

London, 13. sept. — Radijsko poročilo iz Beograda pravi, da je bila izvršena eksekucija 43 hrvaških ustašev v Zagrebu. Dvajset je bilo obsojenih, 23 pa ustrejenih. Vsi so bili na obravnavi pred sodiščem spoznani za krive špionaže proti Jugoslaviji in obsojeni na smrt.

Berlinska kriza predmet razgovorov

Zapadne države
izmenjale mnenja

London, 13. sept. — Ameriški poslanik Lewis Douglas in francoski poslanik Rene Massigli sta se sestala z britskim zunanjim ministrom Ernestom Bevinom. Predmet razgovorov med njimi so bili koraki, katere naj bi zapadne države podvzele v berlinski krizi, katero je povzročila ruska blokada zapadnega Berlina.

Naznanilo pravi, da bodo poslaniški razgovori v Moskvi dobili nova navodila. Obeta se nadaljnja konferenca med njimi, premierjem Stalinom ali pa zunanjim ministrom Molotovom.

Britska vlada bo morala odgovorjati na vprašanja poslancev o berlinski krizi, ko se bo parlament sestel na izrednem zasedanju. Konservativci bodo zahtevali debato o berlinski krizi in mednarodni situaciji.

Washington, D. C., 13. sept.—Med Ameriko, Veliko Britanijo in Francijo so bila izmenjana mnenja o berlinski krizi. Odločitev glede akcije še ni padla.

Vodilni ameriški diplomati so konferirali v državnem departmentu. Objavljeno je bilo poročilo, da bodo zapadne države zahtevale od Rusije preklic blokade zapadnega Berlina. Ako bo zahteva odbita, bodo pogajanja med njimi in Sovjetsko unijo pretrgane.

Konferenca so se udeležili državni podtajnik Robert Lovett, njegov šefotvalec Charles E. Bohlen, britski poslanik Oliver Franks in senator Vandenberg, načelnik oddelka za zunanje zadeve.

Dodatna pomoč Evropi in Kitajski

Washington, D. C., 13. sept.—Administracija za ekonomsko kooperacijo je sankcionirala dodatno pomoč \$66.606.927 zapadni Evropi in Kitajski. Načelnik administracije je Paul Hoffman. Skupna pomoč zapadni Evropi in Kitajski v šestih mesecih je znašala \$1.446.463.615. Največ sta doslej prejeli Velika Britanija in Francija.

Domače vesti

Dodatno k smrti člana

St. Louis, Mo.—K smrti Ludvika Roshela, člana društva 107 SNPJ, ki je naglo umrl 27. avg. radi srčne hibe, naj bo dodatno poročano, da je bil star 60 let, doma iz Gobodola pri Mirni peči, Dolenjsko, v Ameriki 42 let.

Iz Clevelanda

Cleveland. — Družini Ludvik in Lillian Miklausch v Collinwoodu se je smrtno ponesrečil 15-mesečni sinček. Smrt ga je doletela, ko je utaknil glavo med klince ograje, katero je napravil oče za varnost otroka, in se zadušil. Poleg staršev zapuščajo sestro, starega očeta in mater Johna in Louise Jadrich, v Minnesoti pa tudi starega očeta in mater Ignaca in Johano Miklausch. — Umrl je Nicholas Rudman, star 66 let, doma iz Zumbiraka, v Ameriki 50 let, član HBZ, po poklicu mizar. Zapuščajo žena, štiri sinove, tri hčere in več vnukov. — Poročila sta se Albina Urbančič in Walter Korab iz Loraina, v bližnjem Painsvillu pa Emily Hosta in John Mohorčič. — V bolnišnici St. Luke's se nahaja Rose Koren iz Collinwooda.

V bolnišnici

Duluth, Minn. — V bolnišnici St. Mary je bil zopet operiran stari naseljenec Mihael Špehar iz Dulutha. Ravno tam se zdravi Frank Maček iz Eveletha in Val. Kozel iz Gilberta, član SNPJ, ki je dobro prestal operacijo. Luka Vrhovnik z Elyja pa se zahvaljuje za obiske. On se bo kmalu vrnil domov.

Pozdrav iz starega kraja

Steve Skorjanc iz Indianapolisa, Ind., pošilja pozdrave iz Trista čitateljem Prosvete in članom SNPJ. On je šel na obisk v rojstni kraj pri Gorici (pod Italijo).

Išče sorodnike

Antonija Novak, Aleksandrova cesta 24, Maribor, Slovenija, želi izvedeti za strica Johna Paracha in njegovo ženo, ki sta živela na 5807 ali 5801 Bonna ave., Cleveland. Želi, da se ji zglasita ali pa, da ji kdo sporoči njun naslov.

Poplave na japonskem otoku

Tokio, 13. sept. — Časniška agentura Kyodo poroča, da so poplave na otoku Kiušu povzročile ogromno škodo. Več naselbin je pod vodo in čez 20.000 ljudi je brez strehe. Poplave so zahtevale najmanj 80 življenj.

Reprezentanti štirih držav v Parizu

Diskuzije o bivših
italijanskih kolonijah

Pariz, 13. sept.—Reprezentanti Sovjetske unije, Amerike, Francije in Velike Britanije so se danes sestali na konferenci. Predmet diskuzij bo bodočnost bivših italijanskih kolonij v Afriki. Italija je izgubila kolonije kot v vojni poražena država. Nova konferenca je bila sklicana, ker se namestniki zunanjih ministrov štirih velesil v Londonu niso mogli zediniti glede bodočnosti bivših italijanskih kolonij. Ako bo dosežen sporazum na konferenci v Parizu, bo svet presenečen.

Reprezentant Francije na konferenci je zunanj minister Robert Schuman, Sovjetske unije Andrej Višinski, Velike Britanije Hector McNeil, Amerike pa Lewis W. Douglas, poslanik v Londonu. Rusija in Francija sta za vrnitev kolonij Italiji pod poverjeništvom Združenih narodov, Amerika in Velika Britanija pa še nista razkrili svojega stališča.

Sklicanje konference v Parizu je sugeriral Aleksander Panjuškin, ruski poslanik v Washingtonu, v notni ameriškemu državnemu departmentu.

Atomska nervoznost se povečala

Washington, D. C., 13. sept.—Atomska nervoznost se je povečala kot posledica kongresne preiskave ruske špionaže. Kongresnik Vail, republikanec iz Illinoisu in član odbora za neameriške aktivnosti, je dejal, da je možnost, da so Rusi dobili tajnosti atomske bombe. To je bilo mnenje priči, ki so nastopile na tajnem zasedanju kongresnega odbora. Med pričami je bil general Leslie R. Groves, načelnik atomskega projekta v vojnem času. Vail je dejal, da ugotovitev, ali bodo Rusi kmalu imeli atomsko bombo, ni mogoča.

plave na otoku Kiušu povzročile ogromno škodo. Več naselbin je pod vodo in čez 20.000 ljudi je brez strehe. Poplave so zahtevale najmanj 80 življenj.

Velike protiameriške demonstracije v Berlinu

Ruski general dejal, da hoče ameriški imperializem podžgati vojno. Sovjetska unija trdnjava miru

Berlin, 13. sept.—Čez 120.000 Nemcev se je udeležilo protiameriških demonstracij v Lustgartnu, sovjetskem predelu Berlina, in poslušalo komunistične govornike. Ameriški oklopni avtomobili so bili na cestah v teku demonstracij, toda pripetil se ni noben incident.

Demonstracije so bile uradno aranžirane v spomin onim, ki so umrli v Hitlerjevih koncentracijskih taboriščih, v bistvu pa so bile odgovor komunistov na protiruske demonstracije zadnji četrtek.

Ruski general Gordejev je v svojem govoru napadel Ameriko. Dejal je, da ameriški imperializem kuje zaroto in podžiga vojno proti progresivnim državam, katerim načeljuje Sovjetska unija. General je prišel v Berlin kot načelnik posebne sovjetske delegacije.

Pri brandeburških vratih, kjer je meja med ruskim in britskim predelom Berlina, so bili zbrani ruski in britski vojaški policaji. Zadnji četrtek so se pred vrati spopadli ruski vojak in nemški civilisti.

Demonstranti so prikorakali v Lustgarten v skupinah. Nosili so rdeče zastave. General Gordejev je imel dolg govor. Dejal je, da je rdeča armada osvobodila svet izpod hitlerizma in da je Sovjetska unija največja trdnjava miru.

"Nova nevarnost preti svetu," je rekel Gordejev. "Ta je ameriški imperializem. Ameriški imperialisti korakajo po poti, katero je odprl fašizem. Borba proti fašizmu ni bila končana s porazom nacizma, temveč se nadaljuje. To je borba med demokracijami sveta in fašizmom. Vodilni predstavniki in glasniki demokracije so Sovjetska unija in države ljudskih demokracij.

Ameriški imperialisti hočejo zaslužiti svet. Zapadna Nemčija in polovica Evrope sta postali središče novega fašizma. Žrtve fašizma bodo stale na prvi frontni liniji, da rešijo svet pred novo fašistično nevarnostjo."

Ruski general je dalje rekel, da ameriška politika pospešuje razkosanje Nemčije in Berlina. Opozicijo proti tej politiki vodi Rusija. Ona je za enotno Nemčijo, vzpostavitev suverenitete

Vojaško letalo treščilo na tla

New Orleans, La., 13. sept.—Vojaško letalo je treščilo na tla in se razbilo v bližini tukajnjega letališča. Šest članov posadke se je ubilo.

KITAJSKI DELAVCI USTANOVILI NOVO DELAVSKO FEDERACIJO

Harbin, Mančurija — (ALN) — Na šestem vsekитайskem delavskem kongresu, ki se je vršil tukaj prvič po 20 letih, je bila sprejeta nova ustava in nove smernice. Vsekitajski delavska federacija ima za cilj pritegnitev vseh kitajskih delavcev pod svoje okrilje.

Konvencije se je udeležilo 500 delegatov, ki zastopajo 2.850.000 delavcev. Delegacija je soglasno sklenila, da mora biti glavni namen federacije protekcija vseh kitajskih delavcev, končno združenje vseh delavskih organizacij in nadaljevanje borbe za osvoboditev Kitajske izpod jarma diktatorja Ciang Kaišeka in njegovih ameriških podpornikov. Dalje je bilo sklenjeno, da se bo federacija borila za mir in demokracijo z ostalimi delavci sveta.

Vse kitajske unije, ki soglašajo z novo ustavo in deklaracijo, so bilo uradno povabljene, naj se pridružijo federaciji in sodelujejo za dosego določenih ciljev. Največ pozornosti na konvenciji so vzbujali delegati, ki so prišli na zborovanje podtalno z Amerike.

ozemlja, ki je pod kontrolo diktatorja Kaišeka. Ti so izjavili, da se bodo vsi delavci na Kitajskem pridružili delavski federaciji, čim jih bodo osvobodile čete osvobodilne armade, ki jo vodi kitajski komunisti.

Dalje so dali zagotovilo, da bodo delavci znali varovati industrijske stroje pred Kaišekovimi saboterji, ko se bodo njegove čete začele umikati v notranost dežele. Skrbeli bodo obratovanje javnih naprav in vlakov, kajti vse je že pripravljeno za čas, ko bo osvobodilna armada končno zdrobila moč domače in tuje reakcije.

Cuhsueh Fan, voditelj kitajske delavske zveze, ki jo je Kaišek pognal v podtalno gibanje, je izjavil, da je glavni cilj zveze sturmoglatenje Kaišekove diktature, ki tlačita kitajsko ljudstvo k tlom.

Brzobjavne čestitke so konvenciji poslale delavske unije iz Francije in sovjetske Rusije ter iz mnogih drugih držav, tako tudi mnogi delavski voditelji iz Amerike.

HOOVROVA KOMISIJA NA DELU ZA ODPRAVO DELAVSKEGA ODDELKA

Washington — (FP) — Hooverova komisija, ki pripravlja načrt za reorganiziranje raznih vladnih agencij, izdeluje program, ki bi popolnoma odpravil delavski departament. Ta skema bi razdelila funkcije delavskega departamenta med ostale departamente.

Ta zahrbtni namen Hooverove komisije je razkriti tednik Labor, glasilo železničarskih unij. Hooverova komisija sestoji večino iz predstavnikov korporacij in velebankirjev. Načelnik komisije je bivši predsednik Herbert Hoover, ki je znan kot sovražnik organiziranih delavcev.

Predstavniki Wall streeta so se odločili, da izvedejo svoj načrt za odpravo delavskega departamenta in pozicijo delavskega tajnika v vladnem kabinetu. Ako uspejo, bo ta načrt podredil delavska vprašanja brezpomembnim agencijam in oslabil važnost delavskega gibanja.

Še pred razkritjem te skeme, ki jo je objavil tednik Labor pretekli teden, je senatni odsek za izdatke v svojem poročilu jasno pokazal, da moč delavskega departamenta naglo pada. Ob koncu letu 1946 je delavski de-

partment imel 7.700 nameščenecv v svojih uradih, sedaj pa jih ima le nekaj nad 3.000.

Osemdeseti kongres, ki je znan kot najreakcionareni kongres zadnjih desetletij, je udaril po delavskem departamentu s tem, da je drastično znižal apropracije in tako zlomil moč departamenta. Nova določba je stopila v veljavo 1. julija tega leta.

Namen nazadnjakov v kongresu, da uničijo delavski departament, se je pokazal tudi v tem, da so dali več moči novemu delavskemu odboru. Lani je kongres temu odboru dal le toliko denarja za izvajanje Wagnerjevega zakona, da je najel komaj 692 nameščenecv. Za izvajanje Taft-Hartleyevega zakona pa je z apropracijami omogočil, da se je število nameščenecv povišalo na 1.369.

Na drugi strani pa se je osebnost v obrambnem departamentu povečala za 42.000 nad številom nameščenecv, ki so bili uslužbeni pred združenjem vojnega in mornaričnega departamenta. Moč militaristov raste, docim moč in važnost delavstva v očeh reakcije pada. Ovdvisno je od organiziranja delavcev, kako bodo pri letošnjih volitvah glasovali.

Hitlerjev duh gleda z zadovoljstvom na dva prizora, na oprostitev nacističnega finančnika Hjalmarja Schachta v Nemčiji in na blajenje pokojnega predsednika Roosevelta s kongresnimi preiskavami v Washingtonu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE POOPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

One year's subscription to the Slovene National Benefit Society, including the Prosveta, is \$11.00.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Headed on the line line with a line

PROSVETA

2837 - 55 So. Lawndale Ave., Chicago 28, Illinois

Zgrešena delavska politika—II

Voditelji organiziranega delavstva so se že pred meseci spustili v kampanjo s parolo, da je treba poraziti slehernega kongresnika in senatorja, ki je glasoval za Taft-Hartleyev zakon, in izvoliti liberalen delavstvu naklonjen kongres. S tem se bo strinjali vsaki delavec, ki se zaveda, da je delavec. Prav tako se bo s tem strinjala vsaka količica liberalna oseba, ne glede na kateri stranki pripada, ali k nobeni.

Ce bi se predstavniki unij—CIO, ADF in neodvisnih—dosledno držali te svoje parole širno dežele in v tej smeri organizirali svoje politične kampanje, bi najbrže lahko dvignili delavstvo in ga strinili v močno fronto, ki bi pri volitvah prišla do učinkovitega izraza. Toda v realnosti vidimo vse kaj drugega kakor pa dosledno izvajanje te parole, ali pa kampanje organizirane v okviru tega cilja.

Prvič so v ameriški politiki bistveno važen faktor primarne volitve, pri katerih stranke postavijo svoje kandidate. Z drugo besedo: že pri primarnih volitvah starih strank je določeno, kakšni kandidati bodo prišli na glasovnice pri končnih volitvah. V teoriji naj bi primarne volitve omogočile pristašem vsake legalno priznane stranke, da postavijo čim bolj "napredne" in "ljudstvu odgovorne" kandidate. V realnosti je seveda drugače. Stvarno se dogaja po vseh državah, da pri primarnih volitvah prodrejo tisti kandidati, ki imajo za seboj strankino mašino. Zelo redko se dogodi, da prodre kandidat, ki nima podpore te mašine ali je celo z njo v boju. Zato je več razlogov, v katere pa se ne bomo spuščali. Glavni razlog je vsekakor v tem, ker so primarne volitve v praksi v veliki meri gola prevара, sleparija in ribarenje v kalnem. Zato se jih razen političnih koritarjev, njih pristašev in žlahte ljudstvo tudi ne udeležuje.

Vse to velja tudi za jesenske volitve. Faktično so v obeh strankah zmagali pri zadnjih primarnih volitvah tisti kandidati, ki so bili postavljeni in podpirani po strankinih mašinah. Razen nekaj izjem so ti kandidati večinoma sedanji kongresniki in senatorji, ki niso le z veliko večino glasovali za T-H zakon, marveč tudi napravili "najboljši rekord," kakor pravi Truman.

Ker je to dejstvo na dlani, kako naj torej delavstvo in liberalci porazijo vse ali vsaj večino onih senatorjev in kongresnikov, ki so glasovali za T-H zakon in napravili tako "slajzen" rekord? Večina senatorjev sploh ne pride letos na glasovnico, marveč samo ena tretjina kongresnikov pa vsi.

S tem v zvezi naj omenimo to, ako bi organizirano delavstvo in liberalci hoteli pomesti iz kongresa vse reakcionarje in hlapce Wall Streeta, bi se bili morali z vso rilo vreti v primarne volitve in gledati, da porazijo vse one kongresnike in senatorje obeh starih strank, ki so v kongresu ali izven delovali in glasovali proti delavskim in ljudskim interesom. Tega seveda niso storili. Unijski voditelji so sicer priporočali članstvu, naj se udeleži primarnih volitev in glasuje za "delavske prijatelje," toda kakšne posebne kampanje na splošno niso organizirali. V nekaterih državah se je v tem in onem distriktu to zgodilo in v treh ali štirih primerih so bili "sovražniki" tudi poraženi. Glasilo CIO je teh par primerov tudi proslavilo kot "veliko delavsko zmago."

V CIO Newsu in tudi v nobenem drugem delavskem listu pa nismo čitali o incidentu, ki se je zgodil pri zadnjih primarnih volitvah v Illinoisu. V treh ali štirih kongresnih distriktih je bila s strani nekaterih unij organizirana kampanja za poraz republikanških kongresnikov z antidelavskim rekordom. Ti kongresniki so seveda imeli oporo stranke. Proti njim so unije postavile oziroma indorsirane svoje kandidate. V istih distriktih se je pa skupina korumpiranih unijskih voditeljev povezala z Greenovo mašino in delovala za poraz kandidatov, ki so bili baje naklonjeni delavstvu. Slednji so bili seveda poraženi. Takih primerov je običajno precejšnjo število.

Ker je situacija taka, kakršna je, to je da je velika večina kandidatov obeh starih strank reakcionarna, povsem protidelavska, je za njih poraz potrebna nova taktika, nova stranka. Ako bi voditelji CIO, ADF in neodvisnih unij hoteli dosledno izvajati svojo omenjeno parolo, bi morali organizirati novo delavsko stranko ali pa se pridružiti Wallaceevemu gibanju in pod okvirjem nove stranke postaviti lastne kandidate v vseh državah in kongresnih distriktih, kjer koli so republikanci in demokratski postavili reakcionarne in antidelavske kandidate. V danih razmerah bi organizirano delavstvo lahko le na ta način nastopilo proti svojim sovražnikom.

Zgodilo se seveda ni nič takega. Baš nasprotno. Parola, da je treba poraziti vse, ki so glasovali ali odobravajo Taft-Hartleyev zakon, in izvoliti liberalen kongres in liberalne državne zbornice, je faktično postala le slepilo. Prvič, kot že omenjeno, je v mejah starih strank v danih razmerah to absolutno nemogoče, čeprav bi velika večina volivcev glasovala proti njim—poražiti bi jih bilo mogoče le, ako bi večina glasovala za kandidate progresivne ali pa kake druge manjšinske stranke. Drugič se unijski voditelji niti pri indorsiranju kandidatov ne drže te parole. Zveza železničarskih voditeljev, ki izdaja tednik Labor—in marsičem eden najboljših delavskih listov v Ameriki—ima svoje merilo: indorsirala je že več kongresnikov in senatorjev, ki so glasovali za T-H zakon, vendar pa imajo "dober" rekord kar se tiče železničarske zakonodaje.

Tretjič so voditelji CIO in ADF spremenili to parolo za indorsiranje Trumanove administracije in demokratske stranke kot celote. Četrtač so obrnili to parolo na vsej črti za boj proti Wallaceu in novi progresivni stranki—proti tisti stranki, katere edina nudi delavstvu priliko in možnost za poraz reakcije. Teoretično nudi to priliko v nekaterih državah in kongresnih distriktih tudi socialistična stranka z Normanom Thomasom na čelu. S tem mislimo reči, ako bi voditelji CIO in ADF res hoteli "kaznovati

Glas iz Warrena

Warren, O.—Pošiljam vam celoletno naročnino za Prosveto, kajti brez tega lista ne morem biti. Zelo rad prebiram dopise. Nekateri prav dobro pišejo, posebno se mi dobro vidi, ker tako agitirajo za Henryja Wallacea. Delujmo vsi za progresivno stranko, pa bomo zmagali! Nič ne de, če pravijo, da smo komunisti, saj ti jezikači še sami ne vedo, kaj je komunizem.

Tukaj imamo še dosti ljudi, ki so pod kontrolo katoliške cerkve. Nikar ne poslušajmo katoliških duhovnikov.

Naj še omenim, da rad čitam dopise Antona Valentiničiča. Le oglasi se zopet, Tone. Zadnjič sem bil v Sharonu in videl, da so tamkajšnji rojaki zelo napredni, le škoda, da so nekateri že stari.

Želim tudi, da bi se oglašila v Prosveti Frances Gorenc. Ona je tudi dobra dopisničarka in agitatorica za progresivno stranko. Tudi jaz se bi rad pogosto oglašil v našem časopisu, a mi pero nič kaj dobro ne teče. Sedaj sem že tri mesece doma pod zdravniško oskrbo, a upam, da bom kmalu boljši.

Na koncu pa pozdravljam vse čitatelje po Ameriki, posebno pa Franka Gradiška in mojo sestro. Frank Kernic.

Stari spomini

Youngstown, O.—Pred tedni je Milan Medvešek v svojih "Časovnih komentarjih" omenil Kranjsko slovensko katoliško jednoto, kar mi je priključilo v spomin, kako sem pristopil k SNPJ.

Meseca maja 1. 1913 sem dospel v Youngstown, h koncu istega leta pa sem že dobil iz starega kraja mojo izvoljenko in se takoj oženil. Takoj po svatbi sem dobil na stanovanje in hrano slovenske fante. Eden izmed njih je bil član SNPJ. V začetku 1. 1914 pa sem omenjenemu rojaku Antonu Blažiču dal dolar s pripombo, naj me predlaga v društvo št. 49 SNPJ, ki ima še sedaj svoj sedež v Girardu, O.

Pri meni na stanovanju pa sta bila tudi brata Josip in Peter Vovk in svariila sta me, naj nikar ne pristopim v tisto društvo, češ da je socialistično, nato pa sta priporočila njuno društvo KSKJ. Sam pri sebi sem si mislil, da ona dva, stara Amerikanca, že vesta, kaj govorita, in pristopil sem h KSKJ. Leta 1918 pa smo bili člani pri velikonočni spovedi in na prvi seji po spovedi je neki član predlagal, da bi vsak dal \$1 duhovniku, ki nas je izpovedal. Predlog ni dobil dosti glasov, naker je prišlo do ponovnega glasovanja. Jaz sem vstal in izvelkel dolar iz žepa ter ga položil na mizo. Uradnik pri mizi pa me je vprašal, kako se pišem, tedaj pa sem mu odgovoril, da ve za moje ime, saj pri meni stanuje. Po seji sem šel domov in se nikdar več vrnil na sejo, pač pa sem zopet dal dolar dotični osebi, da me je ponovno predlagal v društvo 49 SNPJ.

Zgoraj omenjeni Josip Vovk je že mrtev. Doma je bil nekje od Metlike. Naj še opišem, kako sem potoval s posredovanjem neke angleške družbe v Ameriko. To je bilo 1. 1913. Z menoj sta potovali tudi dve brhki Slovenki, doma z Dolenjskega. O kakšni ljubezni ni bilo govora, ker sem si že izbral izvoljenko. Vozec se po Angliji, smo izstopili iz enega vagona in se preselili v drugega. Ker pa je bil ta vagon hitro poln, me je konduktor oddelil v drug voz med same tujce. Niti besede nisem razumel, zato mi je bilo silno dolgčas.

Po dolgi vožnji pa se je vlak ustavil, da smo se malo okrepčali, jaz pa sem hitro zgrabil

sovražnike," je v dani situaciji edina druga alternativa, da bi podprli socialistično stranko, ako nečemu progresivno. Seveda je za kaj takega še manj možnosti. Thomasa sicer tudi konservativni in reakcionarni unijski voditelji danes bolj čislajo nego Wallacea, ker tudi on krepko priliva k rdečemu strašilu in mrzli vojni, toda indorsirali ga ne bodo in lomili kopja za njegovo stranko, čeprav je zavila daleč na desno. Toda sigurno je, da bi tudi s podporanjem Thomasove stranke več dosegli kakor bodo s podporanjem Trumanove stranke, katero ima Wall Street prav tako v zakupu kakor ima republikansko.

Mnošica pomolskih delavcev v San Franciscu posluša unijske voditelje, ki so naslanili laid volitev za oklic stavke proti parobrodničkim družbam za povišanje mese in boljše delovne pogoje. V stavki je zavojenih čez 30.000 članov Longshoremen's & Warehousemen's Union CIO in drugih unij CIO.

kovček in letel v vagon, kjer sta se vozili omenjeni Slovenci. Po tožil sem jima, da mi je zelo dolgčas med samimi tujci. "Pravi ti je, zakaj pa se nisi naju držal," mi je odgovorila ena deklet. Povedal sem ji, da sem že bil v dotičnem vozu, a ker je bilo notri preveč potnikov, me je konduktor premetil v drugega. "Konduktor bo zopet prišel, naokoli," mi je dejala druga prijateljica, "zato je najbolje, da se skriješ pod klop."

Nasvet sem poslušal in se skril pod klop, dekleti pa sta me zagrnili s širokimi krili, ko pa je sprevodnik odšel, sem prilezel izpod klopi. Ako sta dotični Slovenci še živi, bi me zelo veselilo, če bi se oglašili. Ladij, s katero smo skupaj potovali, je bilo ime Adriatic. V New York smo dospeli 19. maja 1913.

Moja naslov: 264 N. Watt st., Youngstown, O.

John Kozlevchar.

Delavci in volitve

Walshville, Ill.—Ne bo dolgo, ko bodo delavci zopet volili. Da bodo volili, rečem zato, ker delavcev je 90 odstotkov, kapitalistov je pa samo 10 odstotkov. Kapitalisti torej ne morejo nikogar izvoliti za predsednika Združenih držav in nikakšno vladno, ker jih je pre malo. Katerega moža pa bodo delavci izvolili za predsednika Združenih držav in kakšno vladno, tega ne vem. Vem pa za gotovo, če bodo ponovno izvolili kapitalizem in njegovo politično vladno, da bodo delavci ostali še naprej mezdni sužnji kapitalistov.

Ni potrebno, da bi delavci volili za republikance ali demokrate, če hočejo voliti za kapitalizem, kajti na glasovnici bodo še druge stranke, ki so tudi za kapitalizem in njegovo politično vladno.

Na glasovnici bo tudi stranka prohibicije, in delavci bodo lahko volili za prohibicijo, če bodo hoteli; na glasovnici bo tudi stranka Normana Thomasa, in delavci bodo lahko volili za buržoazne reforme, če bodo hoteli. Mogoče bo še kaka druga stranka na glasovnici, ki je tudi za kapitalizem in njegovo politično vladno. Na glasovnici bo tudi progresivna stranka, katere predsedniški kandidat je Henry

Wallace. Delavci bodo torej tudi lahko volili za Wallacea, če bodo hoteli. Ampak Henry Wallace je tudi za kapitalizem in njegovo politično vladno, kajti ališal sem ga sam na radio, ko je v svojem govoru rekel, da je za "progresivni kapitalizem". Kapitalizem je pa kapitalizem in ni drugega, in kapitalizem za delavce enostavno pomeni mezdno sužnost, Wallace or no Wallace. Tukaj sem napisal resnico in če kak delavec tega noče verjeti zdaj, bo pa moral verjeti pozneje, ko ga bo bičal kapitalizem in mezdna sužnost.

Poleg kapitalističnih strank bo pa na glasovnici tudi politična stranka razredno zavednih delavcev, s t r a n k a znanstvenega marksističnega socializma—Socialist Labor Party. Tudi ta stranka ima svoj program, ki zahteva, da se morajo kapitalisti brezpogojno podati in da mora biti politična vladna odpravljen nadomeščena z industrijsko vladno. Predsedniški kandidat socialistične delavske stranke je Edward A. Teichert, podpredsedniški pa Stephen Emery.

Če bi delavci sprejeli program socialistične delavske stranke; njeni kandidati bi zasedli politične stolčke samo tako dolgo, da bi proglasili politično vladno odpravljen in tako izpolnili voljo volivcev. Za tem bi šli takoj domov in v industrije na delo. Od tega časa naprej bi vzel vso oblast v svoje roke socialistična industrijska unija in delavci bi vladali v industrijah. Delavci bi izvolili vse delovodje v vsaki industriji in iz vsake industrije bi izvolili svoje zastopnike v vseindustrialni kongres, kajti političnega kongresa ne bo več. Ti zastopniki pa se ne bodo bavili s politiko, kakor to delajo politiki v političnem kongresu, temveč s produkcijo in distribucijo in tako bodo indirektno prispevali k produkciji, kar pa politiki ne delajo. Vsek od delavcev izvoljen zastopnik pa bo podvržen odločilu, če bi pravilno ne opravljal svojega posla.

Od delavcev bo torej odvisno, kar si bodo izbrali. Če si bodo izbrali kapitalizem in njegovo politično vladno, bodo ostali še vnaprej mezdni sužnji kapitalistov. Če si bodo izbrali pa socializem in svojo industrijsko vladno, bodo imeli pa ekonomsko svobodo. Kar si bodo izbrali, to bodo tudi imeli, in če si bodo izbrali kapitalizem in mezdno sužnost, si bodo krivi sami, nihče drugi.

Joseph Brown.

Poizvedovanje Rdečega križa

Chicago.—Sorodniki iz Evrope so se obrnili na naš urad Rdečega križa, da bi jim pomagali

Časovni komentarji

MILAN MEDVEŠEK

Berlin zopet straši...

Nekdaj mogočni Berlin, v katerem so zadnjih sto let arogantni Nemci kovali načrte za zasuljenje Evrope, v prvi vrsti slovenskih držav, zopet straši svet. Toda danes v njem ne rožljajo junckerji in ne nacisti, Hitler se ne dere po radiu z grozečim glasom, nemško vojaštvo ne razkazuje bahavo svojo moč, pač pa se v tem pred vojno tretjem največjem mestu na svetu krešejo med seboj Rusi in Američani, skušajoč drug drugega izmanevrirati, izrinuti iz tega velikega okostnjaka, ki pa je kljub temu važno strateško in železniško križišče v osrčju Evrope.

Ali bo izbruhnila vojna radi Berlina? Najbrže ne. Danes niso pripravljeni riskirati vojne ne Američani in ne Rusi, zato bo prišlo med njimi vsaj do začasnega kompromisa, kljub temu, da prav sedaj kaže, da se bodo Američani in Rusi vsak čas zares spoprijeli.

Trajne vrednote niso ustvarjene preko noči!

Hitrica ni nikdar dobra, to se pravi, da delo, ki je izvršeno v kratkem času, ni navadno dobro izvršeno. Prav tako ne pesem ali pa povest ali pa—navaden dopis! Prave vrednote, te ali one vrste, niso ustvarjene čez noč, marveč v potu ustvarjalčevega obraza.

Da bi to dejstvo veljalo tudi

na tisti Heleno Sedlar in Franka A. Spolarja. Ako bi kdo vedel, kje živita, ali pa če sama čitata te vrstice, se naj zgledata pri Amerikemu rdečemu križu, 529 S. Wabash ave., Chicago 5, Ill., telefon Wabash 7850, priključek 397.

Rdeči križ.

Koncert mladega hrvaškega violinista

Chicago.—V nedeljo, 28. septembra, bodo imeli čikaški Jugoslovani priliko slišati talentiranega hrvaškega violinista Borisa Zlaticha, ki bo imel svoj koncert v Hrvaškem domu v S. Chicagu.

Boris je komaj star 18 let, a že slovi kot eden najbolj nadarjenih violinistov v Ameriki. Do sedaj je nastopil že na mnogih koncertih po vsej Ameriki in kritiki so se vsakokrat divili njegovemu prečiznemu, umetniškemu igranju na violino. Mladi umetnik je nastopil tudi že v slovitih Carnegie-dvorani v New Yorku, v kateri koncertirajo samo največji umetniki.

Boris Zlatich

Mladi virtuoz se je povzpел tako visoko v glasbenem svetu v prvi vrsti zato, ker je priden, vztrajen in talentiran. Druge narodnosti dajajo priznanje mlademu umetniku, zato je več kot pravilno, da mu damo tudi mi pogum na njegovi poti, ki vodi v vrste velikih violinistov.

Da je Boris res izredno priden, priča tudi dejstvo, da je vstopil v srednjo šolo Čikaške univerze z 12 letom, po šestih letih pa je prejel naslov "Bachelor of Philosophy."

Kakor že omenjeno, bo mladi umetnik nastopil v nedeljo, 28. sept., v Hrvaškem domu v S. Chicagu. Vstopnina je samo \$1. Vstopnico lahko rezervirate, ako pokličete BUT. 0081.

Odobor.

za ustvaritev trajnega svetovnega miru! Po prvi svetovni vojni so bile tako rekoč čez noč podpisane mirovne pogodbe, a bile so kmalu pogazene, naker je sledila še hujša svetovna vojna. Ta mesec so že potekla tri leta, odkar so Japonci podpisali popolno kapitulacijo, a vzlic temu še danes niso podpisane mirovne pogodbe za Nemčijo, Japonsko in Avstrijo, poleg tega pa je na dnevnem redu še mnogo drugih neresenih zadev, radi katerih se zavezniki krešejo med seboj že od konca vojne do danes, vendar pa še niso našli prave poti do pravega sporazuma. Morda pa bo še vse to rodilo dobre sadove, mogoče bo prav po tej strni poti ustvarjen trajen mir. Da bi se ta želja spremenila v dejstvo!

Boj med Kominformo in Jugoslavijo nekoliko poglobel

Zadnje čase je videti, da so se malo pomirili razburjeni duhovi v vzhodni Evropi, oziroma v državah za "železnim zastorom". Ali bo Zdanova smrt ugledila pot do sporazuma med Kominformo in Jugoslavijo? Ali je bil on kriv tega spora? Nekateri poročevalci tega čudnega spora, med njimi Alexander Kendrick, trdijo, da je bil Zdanov tisti, ki je začel ta boj in da je s tem naredil največji pogrešek v vsej svoji politični karieri. Ti žurnalisti tudi menijo, da imajo sedaj sovjetski voditelji lepo priliko za poravnanje tega spora.

Pisec te kolone se ne more sklicevati na nobene "zanemljive vire", kakor se novinari tako radi sklicujejo, prav tako ne zna iztržiti iz rokava kakšnega načrta, ki bi odredil svet. V zadevi spora med Kominformo in Jugoslavijo pa ve, da so bile nekatere obdolžitve Kominforme silno fantastične, na primer, da Jugoslavija podpira "kulake", ali, da so komunisti drugih dežel prav toliko doprinesli za poraz nacifašizma kot jugoslovanski. To ve, kaj pa je bilo, odnosno je v ozadju teh obdolžitve, pa ne. In še nekaj ve! Ako bi prišlo do civilne vojne med jugoslovanskimi partizani, ki so prešli toliko krvi za osvoboditev svoje domovine in se izkazali poleg Rusov največji junaki v zadnji svetovni vojni, bi bila to največja tragedija, ki je še kdaj zadela kakšen narod!

Tega boja se najbolj vesele sovražniki Slovanov in pa slovanski ubežniki, kateri sanjajo o zlatih, davnih časih, ko tak "lušno" je bilo... Toda, če bi bili vsaj malo realisti, bi danes lahko že spoznali, da se za njih ne bodo nikdar več povrnil tisti zlati časi, pa četudi bi prišlo do vojne. Kreki, Gabrovski, Rožmani, Radice so na vekomaj odgrnili za staro domovino. Svet gre kljub vsemu temu kadsu naprej, ne nazaj! Udajati se iluzijam, da bo Strie Sam zaročil s sabljo in vzpostavil ubežnike na oblast, je največja nerealnost. V slovenskih državah ne bo nikdar prišlo do takih prevratov, da bi ti ubežniki "pasli" v njih okvir. Zato pa bi bilo najbolje za te fante, da bi se sprijaznili s položajem kot v resnici je in se oprijeli kakšnega koristnega dela, mesto da v tujni sramotijo in rovarijo proti svojim lastnim bratom in sestram.

Komunizem je zapisan Pogubi...

V Italiji živi duhovnik Lombardi, kateri je pred kratkim izjavil nekemu amerškemu novinarju sledeče: "Komunizem je obojen na smrt... Rusija bo padla! Kristus bo zopet nazaj pridobil tiste milijone ljudi. Če se bo to zgodilo z vojno, ne vem. Prepričan sem, da se bo uresničilo prerokovanje Brezmadežne Marije, ki se je prikazala v imenu Boga v Fatini na Portugalskem skupini otrok in jim dejala, naj molijo in oblajujejo svoje grehe, naker bo Rusija rešena komunizma."

Ta duhovnik pravi tako "farba" samega sebe, kakor se farbajo ubežniki, ki mislijo, da jih bo rešil Strie Sam.

SIBIRSKA BREZA

Sava Koževnikov

Sibirskaja legenda je postala živa resnica I.

Iz davnih časov pripovedujejo o Sibiriji, da tód svoje dni ni bilo belega lesa in da se je breza naselila v Sibiriji isti čas kakor ruski ljudje. Nekaj let po prihodu Jermaka Timofejeviča, zavojevalca Sibirije, so na bregovih Irliša iznenada začele rasti bele breze. Dotedanji sibirski poglavar Kučum je zapovedal svojim ljudem, naj posekajo to drevo. Toda kjer koli so podrli eno samo brezo, jih je kmalu zraslo iz zemlje kar po več.

Ruski zavojevalci nove zemlje, s katerimi so prišle breze, so se naselili na gozdni strani, ker venomer šelestijo vetrovi. Postali so lovci. Zelo so se jim priključile temnozeleni cedra, srebrnikasti macesni, zvonkošumeči bori. Ampak njihova najgledljiva ljubezen je prej ko slej veljala brezi. Kadar se jim je ljubilo zapeti, je v njihovih srcih vznemirila pesem o beli brezi z zelenimi lasmi. Ob pomladnih praznikih so krasili ulice sibirskih vasi z brezovimi vejami. Ob koncu tedna so dekleta zahajala v brezove gaje, spletala vence, okrasila z njimi belostebelne lepoticke in rajala okrog njih v kolu.

Breze so rastle okoli vasi, na prisojnih pobočjih, v tajgi pa jih dušil smrekov les. Sto in sto tisoče kilometrov daleč se je razprostirala mračna tajga. In Sibirci so spletili legendo o svojem najljubšem drevesu. Ta legenda je pripovedovala, da so se breze nekeje v srcu Sibirije razrasle v velikansko belo tajgo. Njih debela so se napila soka nove zemlje in ne puščaj v svoje sončne gaje ne sence ljubeznih, ne mračnih hoi. In svobodni sibirski veter brezkrbno pošumeva v vselem brezovem vejevju.

Ampak to je bila legenda. Znanost je ugotavljala drugače. Tomaki znanstvenik P. N. Krilov, odličen poznavalec sibirskih rastlinstva, je trdil, da breza v Sibiriji ne zajema velikih ploščin. V tajgi raste zgolj kakor pepelica na gozdnih pogoriščih. Potem pa se okrog pogorišč vnovi razraste smrekov gozd in zadušijo brezo.

Mnogo znanstvenikov in raziskovalcev se je mudilo v sibirskem gozdovju, a nobeden od njih ni našel večjih površin belega lesa. Sleherni izmed njih je trdil, da živi breza v temnem morju tajge le poredkoma nalik kukavici, ki nima svojega gnezda.

Ne, učenjaki v Sibiriji niso našli bele tajge.

Pa saj je tudi niso iskali. Iz brezovega lesa so Sibirci tesali kambe in oljnice. Mar je za to treba kaj mnogo brez?

Leta 1930 pa je bilo potrebno mnogo brezovega lesa. V Tomsk je prišlo naročilo: brezov les nujno potrebujemo za furnir. Gozdni inženir-taksatorji so šli v tajgo. Na piko so vzeli brezove gaje v Pričulimju, na razvodu Oba in Jeniseja ter v Narimu. Prišli so do tja, kjer se pričena tundra, nikjer pa niso našli prostranih brezovih gozdov.

Bela tajga je živeła zgolj v legendi.

Pa so nastopili usodni časi. Na zapadu Sovjetske zveze so se nabrali črni oblaki.

in tedaj se je iznenada sama razodela bela tajga.

To pa je bilo takole:

II.

Leta 1939 so s tomskega aerodroma poletela nad sibirsko gozdovje letala, majhna, lahka letala "U-2". V kabinah so sedeli gozdni raziskovalci-taksatorji. V letalu, ki je poletelo v severno-vzhodni smeri od Tomsk, je letel inženir Georgij Vasiljevič Krilov, sorodnik pokojnega učenjaka Porfirija Nikitiča Krilova, ki je bil trdil, da v Sibiriji nikjer ni prostranih brezovih gozdov.

To je bil nenavaden raziskovalni polet. Za rečico Veliko Jukso je obzorje iznenada potemnelo. Nato je postalo temno-modro. Krilov je segel po svinčniku. Da pogled, približuje se juksinska tajga. To je ena izmed temnorodnih tajg, ki pa že postaja temnozeleni, in zdajci se razgrinja pod letalom košato raznobarno valovje. Krilov je poprosil pilota, naj spusti letalo nekoliko nižje, da se bo lahko razgledal po gozdovju tako razloč-

no kakor po reliefnem zemljevidu. Gozdovje je bilo obijano od sonca vse do tal. Jelke so iztezale na kvišku svoje ostre vršičke in so kakor dekleta v kolu razpustile svoja krila. Cedre so razbohotile svoje temne in košate kupole. Zdajci pa se je razgrnil pred očmi raziskovalca kodrast svetlozelen val. Bolj in bolj se je bližal letalu, naraščal in se razvil v nedogled.

Velikanski brezov gozd! Krilov si je priravnal naočnike in pripravil zvezek. Sedemdeset odstotkov brez. Sedemdeset! Da, to je tista bela tajga! Krilov ni umaknil oči z velikanskega gozda, vneto je zapisoval: deset, šestnajst, šest in trideset. Osem-deset odstotkov! Svinčnik se mu je zlomil. Pa saj mu ni bil več potreben. Pod krili letala se je v nedogled razgrinjala sama breza...

Bela tajga!

III.

Velike ploskve brezovih gozdov pa so po sreči našli tudi drugi taksatorji na tem raziskovalnem poletu.

Le koliko je teh brezovih gozdov? In kakšni so? Mar so uporabni v tisti namen, ki si ga je zastavila država? Vse to so morali ugotoviti raziskovalci-taksatorji.

Na pót je šlo deset odprav. Brigada, ki jo je vodil Soboljev, se je peljala do vasi Kolomino na parniku. Njen sestav je bil, navaden: taksator-načelnik brigade, delovodja, dva drvarja in tabornica. Vasi Kolomino stoji na robu tajge. Tik za njo se razgrinja gluho gozdovje. Brigada je šla po gosje: prvi je stopal Soboljev, za njim po vrsti ostali. Pod nogami je pokalo dračje, dišalo je po ribezu. Pot ni bila lahka. Kmalu so se pričeli polomki, od viharjev podrti dreve, gozd je potemnel. In potem je sledilo obilo skoraj neprehodnega grmičja. Pod krošnjami jelk in hoi se je razgrinjal polmrak, drevesno lubje je bilo vse opleteno z bršljinom in lišajem, z vejčja so se spuščale k tlom dolge sive kite srobita. Tišina je bila taka, da je pozvanjalo v ušesih.

Raziskovalci so šli in šli in pred njimi se je venomer širila gluha tajga. Še dolgo bi se bili prebijali po neobljedenih divjih globelih, ko ne bi bili povsem slučajno naleteli na majhen zaselek. To se je zgodilo tako nepričakovano, da so raziskovalci kar ostrmeli, ko so zagledali tri bajne. Iz ene je stopil velik možak.

In ta možak nikakor ni bil zgovoren. Le to je povedal, da ga kličejo za Tihona Iljiča. Ko so mu raziskovalci razložili, česa iščejo, je možak vtaknil krajec hleba pod pazduho, pokimal in ubral smer proti zapadu. Raziskovalci so stopili za njim. Steza je bila ozka in se je komaj opazno vila med kopami, gnjilimi debli in štori. Na zamočvirjenih krajih je steza izginala pod nogami, pod škornji je čofotala voda. Dolgo so šli. In ko je Soboljev pravkar hotel odrediti pot, čitek, je vodnik obstal in spregovoril besedo, prvo na vsej poti: —Poglejte!...

Kakor da bi odrezal tajgo: tu je bil konec igličastega gozdovja, korak dalje se je pričlenjal beli brezov gaj. Da, kakšen brezov gaj! Breze so stale nalik belim velikanom, visoko proti nebu so dvigale svoje upognjene veje. Tako živih dni ni vedel Breze, visoke po šest in dvajset do trideset metrov. Od sive davnine stoji tukaj breza. In sto in stoletja šelesti tod igravi veter, se bori z debli in naj jih še tako napada—zlomiti jih ne more.

Da, to je tista legendarna bela tajga, ki živi že od davnine v Sibiriji. Raziskovalci so izmerili ploskev brezovega gozda. Naračunali so tri tisoč tri sto in štirideset hektarov. Napravili so prve poizkuse. Posekali so prvo drevo, drugo, tretje, in ga razžagali. In je bilo drugo boljše od drugega.

Iz narinskih gozdov je prispele v Tomsk veselo sporočilo. Potem je prišlo sporočilo delegacije, ki jo je vodil taksator Fadejev. Ob reki Kengi je odkril belo tajgo, ki obsega pet in dvajset tisoč hektarjev.

Enako tajgo je našel blizu rečice Bakčare tudi taksator Okulov.

Taksator Bragin je na svoj zemljevid vrisal brezov gozd v obsegu pet in šestdeset tisoč hektarjev.

Okoli štiri tisoč hektarjev brezovega lesa je našla celotna ekspedicija v prvem letu. Raziskovanje se je nadaljevalo še drugo in tretje leto. Sedem tisoč hektarov brezovega gozdovja, o katerem je govorila zgolj legenda, so odkrili za domovino.

Legenda o sibirski beli brezi se je izpolnila. Legenda se je preselila v življenje, ker se je hranila z živimi sokovi človeške domišljije.

IV.

V bele gozdove so se napotile brigade gozdarjev in drvarjev. V brezovih gozdovih so zrasle majhne začasne tovarne.

Ravnatelj lesnoprometnega gospodarskega zavoda Vasilij Ivanovič Golikov je prvi organiziral takšno tovarno. Njena naloga je bila tesati plohe za puškinska kopita, avtomatično orožje in za smuči.

Kako naj bi jih obdelovali, tega iz početka nihče ni vedel. Pa so prispeli tulski orožarji, izkušeni mojstri. Ampak oni so obvladali le končni proces izdelave—obdelavo že na pol obdelanega lesa. Drvarji pa so poznali samo svojo prvo nalogo—kako in kakšen les je treba podirati.

In tedaj se je zgledil pri Golikovu tesar Inocencij Kuzmič Beltikov. Pazio si je ogledal nakopičena debela, zavrešala s svojim starčevskim glasom proti voznikom, ki niso prav naložili lesa, potem zamrmral nekaj pod nos, vzelo sekuro, pregledal, kako so debela nažagana in zasekal križce. Odstopil je za tri korake, si spet nekaj zamrmral pod nos, potem odsekal ploho, naglo obtesal grčavi del in potisnil čepico na zatilje—tako je storil vselej, kadar se je lotil dela. V nadaljnjem so ljudje videli samo to, kako urno je treskala sekira in kako so frčale iveri. Starec je bil v zanosu in si ni dal oddusa. In ko je sekira obsekala les in je starec prvič dvignil glavo, so vsi zagledali v njegovih rokah puškinsko kopito. Bilo gladko kopito ni bilo ne za centimeter krajše ne za milimeter debelejšje kakor treba. Tulski puškariji so kar razprostrli roke.

A Inocencij Kuzmič Beltikov je že vreščal nad vozniki, ki so lenarili od debelih:

—"Vas bi bilo treba po smrt poslati! Poženite, poženite!"

Stari Beltikov je potoval od tovarne do tovarne in učil delavce, kako je treba tesati les za orožje, kako skoblati smuče.

V eni izmed teh tovarn pa je sam Inocencij Kuzmič ostrmel. S poseke po pravkar pripeljali debela. In ta debela so bila kakor povsod in vselej eno lepše, druga slabše, le s skrajne poseke so pripeljali debela, ki je bilo drugo lenše od drugega.

—Ih, to ti je mojster!—se je navduševal Beltikov.—Koga pa imate tu med drvarji?

In so mu povedali. Ta drevesa je podir Tihon Iljič Prohorov.

Od tega dne sta začela oba starca delati skupaj. Prvi je podiral breze, drugi jih je obdeloval. Poseka se je širila, tovarna se je preselila v ta kraj in oba rojstva sta bolj in bolj prodrala v brezov gozd.

Albert J. Fitzgerald, predsednik unije United Electrical, Radio & Machine Workers CIO, kaže kopijo unijake ustave članom kongresnega odseka, ki preiskuje "komunistične aktivnosti" v njegovi uniji. Unijaka ustava jamči enake pravice vsem članom, ne glede na raso, spol ali politično prepričanje.

Leto za letom so rasle nove tovarne.

Iz bele tajge so v neskončnem toku hitele na fronto kopita za puške in avtomate, les za oblogo puškinih cevi in za prvovrstne smuče. Sibirskie breze so stopile v prvo fronto domovinske vojne.

V.

Zdaj, ko pišem te vrstice, stopa Tihon Iljič v Čulinski tajgi bržda po novem brezovem gozdu, strogo ogleduje breze in izbira: "Ta velja, ta ne!" Nestrni, zadrti Inocencij Kuzmič pa teka voznikom naproti in vrešči s svojim starčevskim glasom:

—"Vas bi bilo treba po smrt poslati! Poženite, poženite!"

Georgija Vasiljeviča Krilova, ki je v vojnih letih vodil raziskovanja po brezovih gozdovih, sem srečal v Novosibirsku. Zdal se je v zapadnosibirski podružnici Akademije znanosti in piše znanstveno razpravo o brezi. Pravi, da te vrste brez, ki rasto v beli tajgi, znanost še ni poznala. Pomotoma so jo imeli za puhasto brezo. To je nova vrsta breze. Krilov jo imenuje "sibirsko brezo".

V letih domovinske vojne je dala bela tajga domovini milijone kopit za puške in avtomate, za smuče in za letalski furnir. Za oblogo orožja ni bilo boljše ga lesa kakor sibirski breza in ni bilo bolj lahkih in prikladnih smučki kakor iz sirske breze.

Vojna nevihta je odgrmela, toda potreba po brezi se ni zmanjšala. Sibirski breza je slej ko prej v sprednji fronti—zdaj je v sprednji fronti gospodarske izgradnje. Na bregovih Čulime in Velike Jakse v Čulinski tajgi rastejo prav tako kakor v vojnih letih tovarnice smučki, furnirja, puškinih kopit. Nalagajo jih na ladje in pošiljajo v Tomsk. In potem potuje sibirski breza po vsej sovjetski domovini. Njena železna čvrstina se vključuje v industrijske mišice sovjetskega gospodarstva.

Sibirski breza nadomešča železno drevo bakout, ki raste na obalah Tihega oceana.

Iz sirske breze, stisnjene pod velikim pritiskom, izgotavljajo tekstilne čolnice.

Iz sirske breze izdelujejo opornike za konstrukcije mostov,

za sestavne dele strojev, ki morajo biti posebno trdi.

Sibirski breza daje najboljši furnir.

Sibirski brez daje smuči, ki so lahke, gibke in urne kakor sibirski veter.

In vsem, kar da sibirski breza, je železna jedrina dežele, na kateri je zrasla, pa neuklonljivi značaj tistih mož, ki so sibirsko brezo odkrili in jo obdelali.—r.

Akademski svet

FLR Jugoslavije je naziv vrhovne znanstvene ustanove, ki je bila nedavno osnovana na podlagi posebne uredbe zvezne vlade in za katero so dale pobudo Srbska akademija znanosti v Beogradu, Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti v Zagrebu in Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani. Sedež akademike sveta je v Beogradu. Njegova naloga bo, vskladiti in usmeriti znanstveno delo naših akademij, izražati mnenje o znanstvenih problemih, načrtno voditi skupna znanstvena raziskovanja, ustanovljati skupne znanstvene ustanove in zvezi vladi predlagati ukrepe za izpolnjevanje znanstvenega dela in odpravljanje napak v tem delu, pa tudi ukrepe v zvezi z vzgojo mladih znanstvenih kadrov. Svet bo imel predsednika, sekretarja in določeno število članov. Vsaka akademija bo volila vanj najmanj po tri zastopnike in po dva namestnika, katerih mandati bodo trajali po tri leta. Člani sveta bodo iz svoje srede volili predsednika in sekretarja. Svet se bo sestajal po potrebi, najmanj pa trikrat na leto.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Primorske vesti

Glas svobodnih istrskih žena

V Kopru se je sestal okrožni plenum Protifašistične slovenske italijanske ženske zveze za istrsko okrožje. Plenum je ugotovil, da je vodstvo Protifašistične slovenske italijanske ženske zveze prešlo na stran Vidaličevih frakcionistov in da skuša to vodstvo odvrniti žene Tržaškega okrožja s poti dosledne borbe proti imperializmu. Okrožni plenum obsoja to ravnanje, prav tako tudi delovanje nekaterih članic okrožnega odbora za Istrsko, ki so se pridružile razbijalcem demokratične enotnosti. Zaradi tega je plenum izključil pet članic iz okrožnega odbora Protifašistične slovenske italijanske ženske zveze za istrsko okrožje ter izvolil druge tovarišice na njihovo mesto. Plenum je odzidal tesno enotnost in sklenjenost zavednih istrskih žena.

Gorica izumrlo mesto

Nemogoča razmejitvena črta med Jugoslavijo in Italijo je pahnila Gorico v obupno stanje. Vsi gospodarski stiki z zaledjem so prekinjeni, Gorica je pusta, zapuščen, izumrlo. Trgovine in gostilne zvejo od praznoti. Gora je bilo o prosti coni. Milovna pogodba z Italijo vsebuje namreč določbe, da se bo razvijala med Gorico in zaledjem

DELAVSKE UNIJE DANES

(Zadnji od serije devetih člankov o zgodovini delavskega gibanja v Ameriki; material je iz podatkov delavskega departmanta)

Organizirano delavsko gibanje v Zed. državah, kot obstaja danes, sestoji iz avtonomnih narodnih in mednarodnih unij, krijoč različne stroke, poklice, profesije in industrije, katere so spet organizirane ozir. sestojajo iz lokalnih in regionalnih organizacij delavcev. Večina teh narodnih in mednarodnih unij je pridruženih bodisi Ameriški delavski federaciji ali pa Kongresu industrialnih organizacij. Število takozvanih samostojnih unij, vključevši mnoge železničarske in državnih delavcev, ne spada k tem federativnim zvezam. Nekatere krajevne unije so direktno priključene ali včlanjene pri ADF ali CIO, dočim je pretežna večina včlanjena potom narodnih ter mednarodnih unij, v katerih krog spadajo posamezne krajevne unije nazvane "locals" in označene s številkami, kot recimo: Krojaška unija št. 6 ADF.

Poglavitna briga mednarodnih unij in njim podrejenih organizacij je, da ščitijo in skušajo doseči izboljšanje delavskih razmer v območju njihovega delovanja, strokovnega ali industrijskega. V ta namen so tudi organizirani razni unijski krajevni, okrožni in slični odbori. Meštne in državne skupine ADF in CIO se ukvarjajo več z zakonodajnimi, političnimi in industrijskimi zadevami. Splošne smernice obeh, ADF in CIO se določajo na rednih konvencijah, katerih se udeležijo delegacije pravilno priključenih ali včlanjenih unij. Med konvencijami je oblast v rokah izvoljenih uradnikov ter eksekutivnega odbora izbranega iz priključenih unij.

Navada med ljudmi je še vedno, da se govori o strokovnih in industrijskih unijah, čeprav je v masni industrijski produkciji tako malo razlike v tem pogledu, da je skoro ni več poznati. Mnoge unije, ki vključujejo posebno izurjene in le delno ali nič izurjene delavce, so torej pogosto označene kot mešane unije. Nekatere industrijske unije so to v resnici le delno, ker izključujejo gotove oskrbovalne ter uradniške delavce tovarne. V splošnem se smatra, da je v CIO več industrijskih in polindustrijskih unij, a v ADF pa veliko številno takozvanih strokovnih unij. Radi tega ima ADF v svojem pravilniku določbo za vzpostavitev "departamentov". Ti sestojajo iz vseh mednarodnih unij, ki krijejo različne stroke posamezne večje industrije, kot recimo krojaške in podobnih. Sedaj ima ADF štiri take "departamente". Samo staveben in gradbeni departament vključuje 19 mednarodnih unij.

Unijske aktivnosti zavzemajo široko polje. V glavnem se delijo takole: upravljanje notranjih unijskih zadev; kolektivna pogajanja; vzgojne in (unijam) koristne aktivnosti in sodelovanje v narodnih ter mednarodnih zadevah. Velike unije imajo tudi številne delovne štabe, sestojee iz organizatorjev in unijskih uradnikov, ki vključujejo nadzornike, odvetnike, ekonomiste itd. Velike unije tudi same vodijo pogajanja z lastniki ter dobivajo od mednarodnih unij le tehnične nasvete in pomoč, če treba.

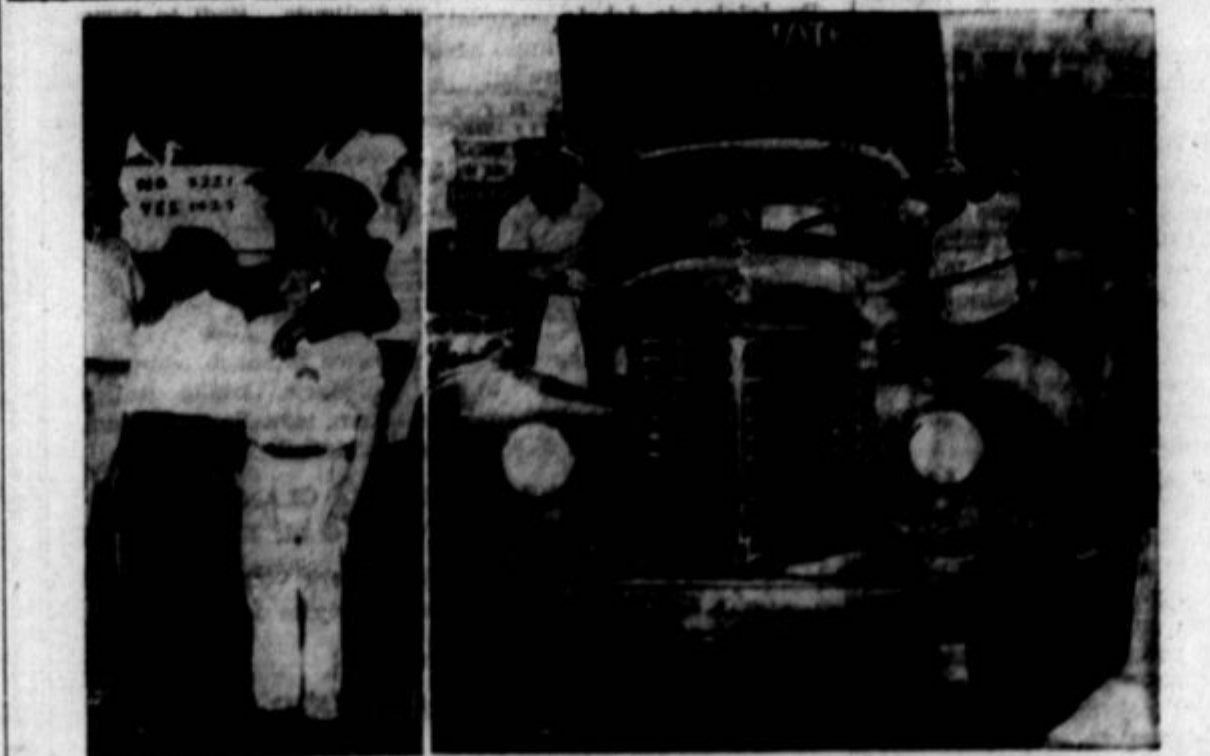
Unije se pa ne ukvarjajo zgolj z zadevami delavskega vsakdanjega kruha in zaslužka. Nekatere izdajajo svoje liste ali glasila in nudijo svojem članstvu vzgojne in slične prilike, imajo radioprograme, prirejajo razne shode itd. Gotove unije so si omislile zavarovanje, bančne ustanove, blaginjske sklade itd. So unije, ki so zgradile stanovanjske projekte. Organizirano delavstvo se je tudi vedno brigalo za socialne in ekonomske probleme dežele. Vedno se mora tudi boriti proti drugim skupinam. Baš zdaj je sporna kost Taft-Hartleyev zakon, sprejet v juniju 1947. Nasprotniki tega zakona pravijo, da omejuje pravice organiziranega delavstva, njegovi poborniki pa naglašajo, da je bil tak zakon potreben, ker je po njih mnenju dajal Wagnerjev zakon unijam preveč moči. Ko bodo znana in iznešena vsa dejstva, bo mogoče soditi gotoveje koliko je v korist ali škodo organiziranemu delavstvu.

—(Common Council.)

Zgradba

Vseučiliške knjižnice v Zagrebu postaja iz dneva v dan bolj tesna, ker njen knjižni sklad izredno hitro narašča. Vsega skupaj premore knjižnica nad 720.000 zvezkov, izmed katerih je nekaj nad 600.000 sortiranih po polih in so dostopni čitatelju, nad 120.000 knjig pa še čaka ureditve in razporeditve. Ko je bilo poslopie pred 35 leti zidano, je bilo preračunano na kapaciteto 500.000 knjig. Knjižnica je bila ustanovljena leta 1875-76 takoj po otvoritvi vseučilišča ter je nastala iz knjižnice nekdanje pravne akademije in muzejske knjižnice. Od obeh svojih predhodnic je prevzela nekaj nad 38.000 zvezkov, v prvih petdesetih letih njenega obstanka pa se je nabralo še okrog 300 tisoč knjig. V pčlem zadnjem četrtstoletju se je to število podvojilo, po osvobodjenju pa dotok novih del še nesorazmerno rase. Zagrebško vseučilišče je v letu svoje ustanovitve (1874) štelo vsega skupaj 565 slušateljev, od prve svetovne vojne je to število najvišje naraslo na 1464. V novi ljudski državi pa ima zagrebška univerza okrog 13.000 študentov. Sprito tako malega razvoja je razumljivo, da knjižnica s čitalnico, v kateri je samo 242 mest, ne more več zadostiti stvarnim potrebam. Zda, ko se v Zagrebu grade nova moderna poslopja za vse fakultete, je vodstvo vseučiliške knjižnice sprožilo tudi vprašanje svoje nove zgradbe.

(Poslano Sansu)

V New Yorku so zastavljali vozniki tovornih avtov, člani unije ADF. Na levi, člani namenjajo izid volitev o oklicu stavke; na desni, stavkarji so ustavili tovorni avto in dali vozniku navodilo, naj se vrne v New Jersey.

Tihožitja in pejsaži - Novela

MIŠKO KRANJEC — Z DOVOLJENJEM AVTORJA

(Nadaljevanje)

"Vseeno..." Za trenutek je bil spet molk med njima. Naposled je belogardist odvrnil tiho. "Oba ne moreva več živeti... Ali on, ali jaz... Svet se čisti. Mora se do kraja očistiti... Izdal sem ga. Kako bi mogla oba živeti, ko bo vojna končana? Nekeč bi se vendarle srečala. In kako bi bilo, ako bi oni zmagali? Ako bi me ujeli, bi me dali prav tako ubiti. Svet je postal pretesen za oboje. Samo eni, oboji ne."

Švab je mislil nekaj časa. "To ni vse," je dejal čez čas in se spet zasmeljal. "Še nekaj drugega mora biti pri vsem. Ali je?" je vprašal in ga pogledal. "Videl sem te pri razpravi, pri obsodbi. Kaj je tisto drugo, kar je pomembnejše?"

Belogardist je gledal predse, ne da bi odgovoril. Ko ni več kadir, si je odtrgal bilko in jo žvečel med zobmi.

Kopajoči je prenehal. Bil je že dokaj globoko v jami. Zadel je ob skalo in dalje ni mogel. Šdaj je stal utrujen in top. Delo je bilo končano. Nekeč je moralo biti, to je dobro vedel in zdaj je tu tisti trenutek: jame je konec in konec je še nečesa drugega, nečesa večjega in lepšega...

Stal je in se ozrl po sinjem nebu, po belih redkih oblakih. Potem je segel v žep. Našel je v njem tri podobice, ki mu jih niso odvzeli. Gledal jih je predano in pobožno, okrog njegovih usten se je zarisal grenkosladki nasmeh. Pripril je rahlo oči, kakor bi želel predati se lepim sanjam. Potem je nalomil iz večice tri klinčke. S temi klinčki je pritril v prst na steno vse tri podobice. Tja, kjer bo imel glavo. Na sredi je bila njegova žena, tista, ki jo je malo prej v prividu videl doma, na njenem preprostem, a njima tako dragem domu in ki jo je malo zatem videl sredi polja, zravenno, strmeč nekam daleč, proti gozdu, od koder bi moral priti on, ali proti cesti, od koder bi moglo priti spet nekaj strašnega. Gledal jo je, ki se je znala vedno tako ljubko smehljati, ki ga je tako toplo in iskreno ljubila in katero je tudi sam nad vse ljubil. Njej ob vsako stran je pritril po eno podobico svojih dveh otrok: na eno stran fantka, na drugo dekletce, tisto s kodrastimi svetlimi lasmi, s širokim smehom na okroglih licih, in ki steguje svojo ročico, kakor bi si želela k njemu v naročje, ali kakor da bi ga klicala, naj vendar že pride k njim.

Gledal je... In ko je tako gledal, se mu je zdelo, da ne stoji več sredi svojega groba, da je marveč neke daleč, daleč od vsega tega strašnega, neke sredi pisanega polja, tam blizu svoje rodne vasi in da mu tam prek tistega polja gre naproti troje ljudi. Gredo, stegujejo roke, kličejo, vabijo, hitijo. Na sredi njegova visoka, a utrujena žena, s svojim zdaj grenkim nasmehom na licih, z objokanimi očmi in na obeh straneh drže se je za roke, gresta njuna otroka in vsi mu kličejo: Počakaj, počakaj še malo! Glej, saj smo vedeli, da se bomo še srečali, vedeli smo, da bo nekeč spet lepo, da bomo spet srečno živeli...

Tedaj je zaslislal nad seboj glas... Podobice sredi pisanega polja so počasi zamirale, tonile v neko senco, samo njihovi obrazi so mu še strmeli preplašeno naproti, kakor bi mu očitali, zakaj je nenadoma obstal, zakaj ne hiti več, da bi se čim prej srečali. Z roko jim je slabotno pomahal in glej, tudi oni mu mahajo, a tako čudno žalostno. V ženinih očeh se nabirajo solze, ki se bodo vsak trenutek zile po njenem belem, mehlem licu. Pomahal jim je in zaklical rahlo: Počakajte!...

Zlezel je iz jame. Ozrl se je krog sebe, ozrl se je po topih obrazih ljudi, ozrl se je po gozdu, ozrl se po tleh. In tam na tleh je mahom porastlih tleh je zagledal šop lepega rdečega cvetja.

Tedaj se je sklonil, potrgal to cvetje, nato se sklonil nad jama in s temi rožami okrasil podobice nad svojim vzglavjem. "Hitite!" jim je zaklical, ko je poslednjič gledal podobe svojih dragih, a z grenkim nasmehom na ustnih doznal: "Saj ne bodo zmogli... Ne bo jih!"

Ko se je nasmehnil svojim dragim, se je obrnil in postavil pred jama, pripril oči in prvič zdaj natančno videl pred seboj dva človeka, ki morata nad njim izvršiti sodbo. Prvi je bil Švab, hladen, tuj, zoprni, človek brez brez duše. Oni drugi pa mu je stopil blizu pred oči. Tedaj se je človek pred jama grenko posmešnil in s priprtimi očmi in stisnjenimi ustnicami jasno in počasi izpovedal:

"Tak, zdaj pa končaj, izdajalec!"

Pripril je docela oči in namestu cevi, ki se je obračala proti njemu, je zdaj natančno videl, kako njegovi dragi na vso moč tečejo, samo da bi še o pravem času prispeli, samo da bi mu še enkrat stisnili roko, da bi se ga še enkrat dotaknili in slislal je, kako mu kličejo: Samo za trenutek še počakaj! On pa jim kliče nazaj: Hitite, hitite!

Ta čas se je vrnila ptička, ki je bila prej odletela; priletela je in zapela svoj drobni prijazni napev. Zdelo se je, kakor da mu prinaša pozdrave. Pozdrave od dragih? S polja? S travnikov? Od doma? Zapela je in pela, dokler se ni preplašila strela.

Ko je ležal v jami, se je belogardist sklonil in vzel iz jame podobice, ki si jih je človek bil obesil nad svoje vzglavje. Gledal jih je s stisnjenimi ustnicami in s priprtimi očmi. Tam je bila žena, s tistim prelepim nasmehom. Tam sta bila fantek in dekletce, ki se je tako široko smejala in iztegovala svoje ročice, kakor bi hotela nekemu v naročje...

Tedaj je Švab pogledal prek ramen belogardistu in ko je videl podobice, je posegel po njih. Belogardist je nehotе skušal umakniti, naposled pa je le predal svojemu zavezniku. Švab jih je gledal, si kimal, naposled pa dejal: "Lepa ženska, ne?" Pripril je samo desno oko in tako gledal belogardista.

Ta je pokimal, ne da bi kaj rekel.

Tedaj se je Švab zasmeljal surovo, skoro satansko, se zazrl naravnost v obraz belogardistu in dejal zlobno, kačoz na podobo žene:

"Ali je ta kriva? To je vzrok?" Ne da bi čakal odgovora, se je spet zasmeljal, zdaj še zlobneje: "Mislim, da je tudi ta in predvsem ta kriva, ne? No, nič ne de, bil je naš sovražnik..." Belogardist je zdaj stegnil roko po podobah. "Čas?" je vprašal Švab in se zarežal. "Ne." Čez čas je dejal: "Naj jih ima pri sebi." In vrget je podobice na mrtvega v grobu. "Pokopajte ga!" je rekel vojakom.

Ko so se vračali in medtem ko sta Švab in belogardist kadila, a ves čas zlovesče molčala, je naposled bolj zase kakor za onega dejal Švab: "Doma imam ženo in dva otroka... Bog ve, kaj zdaj delata?"

Belogardist ni imel kaj odgovoriti. Čutil je samo, da on nima nikogar in ničesar. Da, nikogar in ničesar ni imel...

KO BO KONEC...

Nekje na Ljubnem v Savinjskih hribih stoji lep kmečki dom. Na zunaj sicer hiš posebnega, razen lepega razgleda, ko se odpre dolina Savinje, stisnjena med dokaj strme, z gozdovi porasle gore. Pač pa je dom v notranjosti kar gosposko urejen. Celo vodovod imajo v kuhinji: majhen potoček, ki je nekeč žuborel mimo hiše, teče zdaj v kuhinjo. Tudi čisto je v tej hiši kakor v gosposkih domovih.

V tem domu sem našel poleg starih tudi dve dekleti. Starejši je Berta ime. Za mlajšo ne vem. Berta Praznikova in njena sestra.

(Dalje prihodnjik)

Majhna pomota

(Humoreska)

Tone Veseljak

Državljan Tihomir Potrpežljivi je vstopil v manufakturno trgovino. Postavil se je na konec dolge vrste in po eni uri mu je uspelo, da se je preiril do pulta in se znal pred prodajalcem srednjih let. Čakanje v vrsti je celo mirnega Potrpežljivika spravilo ob potrpežljivost in ni si mogel kaj, da ne bi jezno vprašal:

"Zakaj vendar blaga ne razdelite v več prodajal, da bi odpadlo to nepotrebno čakanje v vrsti?"

Prodajalec je zviška pogledal na predrznega kupca in skozi nos zapihal:

"Hm, glejte ga! Nihče vas ni prosil, da čakate v vrsti. In kaj hočete? Kje imate karto?"

"Ali ima umetno svilo v garantirani preskrbi?"

"Zakaj to sprašujete?"

Potrpežljivniku je postalo malce nerodno. Zakaj rabi on

svilo za ženske obleke? Kaj naj odgovori? Pa jo že ima!

"Tako, v informacijo. Zanima me, ker stoji v uredbi, da je umetna svila uvrščena v garantirano preskrbo."

Prodajalec se je zresnil. Informacije so pač kočljiva stvar. Zato je s trogim glasom dejal:

"Oprostite, informacije daje lahko samo upravnik. Obrnite se nanj." In že je prijel v roke potrpežljivo nakaznico novega kupca.

Tihomir Potrpežljivi pa se je odpravil v upravnikovo pisarno. Precej časa je poteklo, da sta se sporazumela. Ko je namreč Tihomir izgovoril prvi dve besedi, je že zazvonil telefon in upravnik je moral poslušati jokajoč glas tajnice, ki mu je z vso ginenjostjo pripovedovala, da je nek kamijon pravkar povozil njeno edino mačico in da zaradi tega popoldne ne bo mogla priti v službo. Ko je upravnik odločil slusalko, je Tihomir nadaljeval, a že po eni besedi je telefon ponovno zazvonil. In ko je komaj drgljiv Tihomir Potrpežljivi pravilno izkoristil to

liko premorov in pričetkom novega, kolikor besed je vsebovalo njegovo vprašanje, mu je dobrosrčni upravnik strogo odgovoril:

"Nisem kompetenten, da bi dal kaj pojasnila. To lahko stori le mestni oddelek za trgovino in preskrbo."

In Tihomir Potrpežljivi se je napolnil na označeno mu mesto. Dolgo je moral čakati, od dveh pa je spoznal, da je čakal zaman, ker so se uradne ure že končale. Zato se je drugega dne odpravil z doma že navsezgodaj in prišel na oddelek preje kot vsi uradniki. Pa tudi sedaj je moral dolgo čakati.

"Stranke sprejemamo šele ob desetih," so mu rekli. In Tihomir je stal pred vrati, dokler ni ura odbila deset. Takrat pa odgovornega spet ni bilo, kakor tudi ob enajstih ne. Po sobah svojih podrejenih je namreč delal agitacijo za povečanje intenzivnosti pri delu. Toda malo pred dvanajsto se je Tihomirju nasmehnila sreča, da je lahko svojo željo razodel odgovornemu. Toda odgovorni je imel ma-

lo časa, sklenil je namreč, da bo začel pisati članek o škodljivosti birokratizma in je Tihomirja prekinil, še preden je ta lahko svojo željo do kraja razkril.

"Informacije lahko dajem samo z dovoljenjem tajništva. Tja se obrnite. Zdravo!"

Ta dan je bilo že prepozno in zato je Tihomir šele naslednjega dne lahko stopil pred močno žensko, ki je bila sekretarka tajništva. Resno ga je premerila skozi očala, ko ji je povedal svojo željo, in mu dejala, da ga ne pozna in da mora prinesiti kakšno potrdilo in karakteristiko, če hoče dobiti dovoljenje. Tihomir Potrpežljivi se je lepo zahvalil vsaj za to informacijo, ki jo je dobil kar brez potrdila in odšel iskat dokumente. Čez tri dni je pa spet stal pred mogočno sekretarko in ji izročil vse dokumente, kar jih je kje našel. Pravilno kolkovani prepis rojstnega lista, staro domovnico bivše občine, zadnje šolsko spričevalo, zdravniško potrdilo o spolni zmogljivosti, potrdilo o plačani kazni zaradi posevnega prečkana ulice v tednu prometa, samski list, potrdilo za krušno karto LD in karakteristiko personalnega oddelka, na kateri je pisalo:

"Državljan Tihomir Potrpežljivi je bil do nedavnega vzoren uradnik. Do minute točno se je držal uradnih ur. Zadnji teden pa je njegova politična zavest padla. Ni ga namreč v službo in se izgovarja, da nabavlja nekaj garantiranega."

Dokumenti so bili v redu in tudi karakteristika je bila, čeprav ne ravno najboljša. In ni minila niti ura, ko je Tihomir pobožno sprejel v roke težko zaželeni dokument: "S tem se potrjuje, da se je državljani Tihomir Potrpežljivi vpisal v tukajšnje knjigo obiskov na strani 9999 pod številko 77.777."

Imenovanemu je izdati podatke najbolj splošnega značaja in to samo na najbolj načelen način. Dovoljenje velja za danes." Podpis in pečat sta bila v redu in Tihomir je odbrzel k odgovornemu v oddelek za trgovino. Toda nesreča! Odgovorni je bil na seji in ta dan ne bo več sprejemal strank!

Naslednjega dne točno ob desetih se je Tihomir spet pojavil pred vrati odgovornega. Res je moral čakati, a vendar je bil sprejet. Odgovorni je dolgo vrtil v rokah potrdilo in ker še ni premaknil lista na svojem namiznem koledarju, ni opazil, da je potrdilo že zastarelo. Ker je mislil, da je vse v redu, se je končno obrnil k Tihomirju:

"No, kaj torej želite?"

"Povejte mi prosim, ali je umetna svila na garantirano preskrbo v prodaji po trgovinah?" Odgovorni je premislil, kako bi najbolj načelno odgovoril in končno izjavil:

"Je."

Tihomir se niti posloviti ni utegnil. Zvedel je, kar je želel. Ko je pritekel v trgovino, je kar pozabil na vrsto in se rinil naprej. Ljudem, ki so ga zmerjali in porivali nazaj, je kazal svoje potrdilo. Ko je končno le prišel do prodajalca, mu je pomolil pod nos ta uradni dokument in močito vprašal:

"Imate umetno svilo za ženske obleke v garantirani prodaji?" Prodajalec, ki je videl, da potrdilo novodošlo in nikak falsifikat in da se ne bo pregrešil, če da kakšno pojasnilo, je pritril.

"No, pa mi dajte tri metre svile. Tu je potrpežljiva karta."

Prodajalec je debelo pogledal veselega kupca in se nemalo začudil. Kar nehotе je vprašal:

In ko je potem pristopil k neki

France Bevk, predsednik Pokrajinskega NO odbora za Slovensko Primorje.

"In kaj nameravate?"

Sedaj je pa spet Tihomirju postal nerodno, pa vendar ni odnehal.

"Narediti obleko."

"Mislim z informacijami... v časopisu..."

"Kakšne informacije, ne razumem vas!"

"Saj ste vendar novinar?"

"Jaz, pa novinar? Ha-ha! Če hočete, vam pokažem kup potrdil, da nisem novinar..."

"Zakaj ste pa potem zadnjič hoteli informacijo, ali imamo svilo?"

"Ker sem jo pač hotel kupiti."

Prodajalec si je oddahnil:

"Kakšna pomota! Jaz pa sem zadnjič mislil, da ste novinar, ker ste hoteli imeti informacijo. Mi ne dajemo nobenih informacij, mi dajemo samo robo. To je bila kapitalistična metoda, dati kupcu informacije, razkazovati mu blago, da je lahko izbiral, kolikor je hotel. Takrat je prodajalec moral skakati iz enega kota v drugega. Mi pa smo napredni. Energije ne trošimo zastonj. Pride kupec, vzameš mu karto in odrežeš točko, mu daš blago, ki je ravno pri roki, ne da bi ga vprašal, kaj želi. Izbira je kapitalistična navada. Jaz že vem, kako je bilo včasih treba streči. Imel sem veliko trgovino, pa so mi jo radi nekih malenkosti zaplenili. Da, da! Sedaj pa nič več ne ponujamo. Imamo fiksno plačo. Svila ali gradil, vse to je blago. In če komu ni prav, mu pač ni treba priti v trgovino. Nihče ga ne sili. Ker ste pa vi zadnjič hoteli informacije, sem takoj zasumil, da ste novinar. Novinarji hočejo čisto informacije. In strogo nam je zabranjeno, da novinarjem sploh ničesar ne smemo povedati. Saj veste, kakšen križ je s temi novinarji. Zadnjič je nek novinar napisal, da dajete v nekem tapetniškem podjetju oblanje med žimo. In stvar je sedaj v preiskavi. Trgovko pri remizi pa so celo zaprli, ker je neki novinar napisal, kako špekulira z moko. In marsikje so novinarji naredili že tako zmedo..."

Popoldne, na sprelohu, je Tihomir Potrpežljivi izročil odvozel upokojenki v lep papir zavito svilo. Pri tem ji je rekel:

"Izročam vam polovico svojega življenja. Radi te stvari bi skoraj prišel ob svoje dobro ime."

In ko je potem pristopil k neki

tržnici, je odločno dejal branjevk:

"Kilogram črešenj. Častna beseda, da nisem novinar!" In dobil je črešnje...

NAROČNIKOM

Datum v oklepaju, na primer (Sept. 30, 1948), pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam list ne ustavi.

GOTOVINA IN IZOBRAZBA

Danes dobite dobro plačo v U.S. Armadi ali pa v U.S. Zračni Sili. In če želite, lahko prihranite večidel tega zaslužka, kajti vaša hrana, obleka, stanovanje in drugi življenjski izdatki vas ne stanejo nič.

Istočasno lahko izdelujete korespondenčne tečaje ali pa pohajate večerne razrede po Vzgojnem Programu naših Oboroženih Sil. Studirate lahko kakršne koli predmete od elementarne (osnovne) študije angleščine do kolegijalnih tečajev.

Ako ste graduant višje šole (high school) morete obiskovati Armadno Tehnično Šolo ali pa Specializirano Tehnično Šolo Zračne Sile, če služite tri leta... in izberete si kakršno

solo sami želite pred vojaškim vpisom! Izučite se v koristnem delu ali stroki, ki vam daje pravico do dobrega položaja v službovanju.

Poučite se več o tem pri vašem najbližnjem Rekrutnem Uradu—tako!

U. S. ARMY AND U. S. AIR FORCE RECRUITING SERVICE

CAREERS WITH A FUTURE
U. S. Army and U. S. Air Force

168 W. Van Buren St.
2001 Irving Park Blvd.
8500 So. Racine Ave.

"PROSVETA"

2857 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill.

19

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem

V slučaju, da je od strani upravitelja kakšna pomota, nas takoj obvestite, da se lista popravi! Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdrst. drisave in Kanado \$2.50	Za Chicago in okolice je \$2.50
1 tednik in 5.00	1 tednik in 5.00
2 tednika in 5.00	2 tednika in 7.10
3 tednika in 4.40	3 tednike in 5.80
4 tednika in 3.30	4 tednike in 4.70
5 tednikov in 2.90	5 tednikov in 4.50

Za Evropo je: Dnevnik \$11.00 — Tednik \$2.20
Izpolnite spodaj kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

Prištetih se sme le ene člane iz družine, ki to dovolijo in ki živijo ali stanujejo na enem in istem mestu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov

Pojasnili—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištetih, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku ali pa ustaviti dnevnik. PROSVETA, SNPJ, 2857 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime _____ Čl. društva št. _____

Naslov _____
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2) _____ Čl. društva št. _____

3) _____ Čl. društva št. _____

4) _____ Čl. društva št. _____

5) _____ Čl. društva št. _____

Mesto _____ Driava _____
Nov naročnik _____ Star naročnik _____
Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!

TISKARNA S.N.P.J.

—sprejema vsa—

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois

TEL. ROCKWELL 4994